

Nr 3 2010

Medlemsblad för

Alexander
Grimeton
Veteranradios
Vänner

Alternatorn

Alexanders Bo Johansson guidar under en av sommarens tisdagskvällar på radiostationen med sändarstart, tornpromenad och videovisning.
Uppfinnaren Ernst Alexanderson finns med och kollar in publiken.

**Välkommen till höstmötet i
Sändarsalen onsdag 29 sept**

www.alexander.n.se

Hej alla vänner

Sommaren har flytt sin kos; tänk att den alltid är så kort. Nu är hösten här och därmed också Alexanders höstmöte som äger rum onsdag 29 september. Se kallelse och förslag på dagordning på nästa sidan.

Intressant föredrag med bilder utlovas av Kjell Markström och Lars G Johansson som varit i USA och, bildligt sett, vandrat i spåren efter Ernst Alexanderson, alternatorns uppfinnare. Vi ser framemot detta föredrag!

Arne Sikö får en ny chans på höstmötet. Ni minns säkert att han efter förra årets höstmötet försökte intressera oss för stjärnskådning men att vädret inte var det bästa då, så nu försöker Arne igen.

Apropå USA så har även Sikö varit där. För Alternatorn har han skrivit en artikel om Samuel Morse, mannen bakom morsealfabetet.

Alexandersondagen samlade cirka 220 personer, vilket var ungefär lika många som förra året. Årets sändning över Alexandersonalternatorn var den bästa någonsin, meddelade de ansvariga Bo Johansson och Lars Kålland. Kanske berodde detta på att våra tekniska snillen Olle och Gunnar, veckan före, reparerade ett glappande kopparrör i anläggningen.

Årets poängpromenad var nog alldeles för lätt eftersom en tredjedel av de 31 som lämnade in raden hade alla rätt.

John Strandberg

Glöm nu inte bort höstmötet.

21 nya världsarv

Vid Unescos möte i Brasilien i somras beslutade organisationen om 21 nya världsarv.

Totalt finns det nu över 900 projekt viktiga att bevara och skyddas för eftervärlden.

Några av de nya världsarven:

Tre olika naturområden på centrala höglandet i Sri Lanka. Bikiniatollen i Marshallöarna, Albi i Frankrike. Stad grundad av romarna med världens största tegelbyggnad, basilikan Sainte Cécile och bron Pont Vieux, som fortfarande används tusen år efter att den uppfördes. Kanalområdet i Amsterdam Holland. Den befästa kanalen Singelgracht och nätverket av kanaler började byggas redan i slutet av 1500-talet. Lager för straffångar, Australien. Straffkolonier grundade av det brittiska imperiet på 1700-talet. Kejsarcitadellet i Hanoi, Vietnam.

Läs mer om världsarven:

Världsarvslistan - världens alla världsarv (Unescos webbplats: <http://whc.unesco.org/en/list>)

Info och gruppbokning

info@grimeton.org • www.grimeton.org

0340 674190

Alternatorn

Alexander GVV

– Grimeton Veteranradios Vänner

Radiostationen, Grimeton 72

SE-430 16 Rolfstorp

E-post: info@alexander.n.se

Hemsida: www.alexander.n.se

Redaktör: **John Strandberg**

Tel 0705 857381 fax 0340 37373

E-post: john.strandberg@swipnet.se

I redaktionen: **Ulf Larsson**

Ansvarig utgivare: **Jan Steinbach**

Teknisk produktion: **Benny Johansson**

Tryckt hos Tryckshopen, Varberg 2010

Årgång 5 (Nr 19 från starten 2006)

Kallelse till Höstmöte

Medlemmarna i ALEXANDER-GVV kallas härmed till ordinarie höstmöte onsdagen den 29 september 2010 kl. 19.00 i Sändarsalen i Grimeton.

Kvällen inleds med sedvanliga höstmötesförhandlingar, se förslag till dagordning nedan.

Efter förhandlingarna:

"I spåren efter Ernst Alexanderson"

Kjell Markström och Lars G Johansson (förra vd och nuvarande vd för Världsarvet Grimeton) berättar om sin USA-resa och visar bilder

Därefter följer samvaro över kaffe, fralla och kaka i Visningshallen.

Extra, om vädret så medger:

Arne Sikö guidar oss på stjärnhimlen. (Förra året var det mest mulet. Kanske har vi bättre tur i år!

Välkomna!

Styrelsen för ALEXANDER-GVV

Förslag till dagordning vid Höstmötet

1. Mötets öppnande
2. Godkännande av dagordning
3. Val av justeringsmän för höstmötesprotokollet
4. Information om Alexanders verksamhet hittills under året
5. Beslut om medlemsavgift för år 2011
(Styrelsens förslag: Oförändrad medlemsavgift)
6. Information om Alexanders aktiviteter i höst, arbetskvällar mm
7. Övriga frågor
8. Mötets avslutning

ALEXANDER
Grimeton Veteranradios Vänner
Radiostationen, Grimeton 72
S - 430 16 Rolfstorp

Org.nr. 849600-7389
Pg: 171 54 33-7
E-post: info@alexander.n.se

Samuel F. B. Morse

(1791-1872)

Det berömda Morsealfabetets hundrafemtioåriga historia började på 1830-talet och tillhör nu det förgångna, sedan lika tillförlitliga – hoppas man – kommunikationssätt kommit till. I Grimeton och bland entusiaster på andra håll lever det vidare i högönskelig välmåga, medan yngre radiovänner nog ofta gläds över att slippa det mödosamma arbetet att lära sig hänga med i de korta och långa pipen. Vem var då mannen bakom dem?

När Samuel Finlay Breeze Morse var i Washington i februari 1825 för att måla ett porträtt var han redan en rätt väletablerad konstnär. Den tionde skrev han ett brev till hustrun fyra dagsresor därifrån: ”Jag längtar efter att höra av dig.” Då visste Morse inte att hon plötsligt dött ett par dagar tidigare och att han inte ens skulle hinna hem till hennes begravning.

Med snabbare kommunikation än hästdiligens hade han hunnit, vilket kanske spelade roll för det som sedan hände, även om Morse redan tidigare visat prov på tekniskt intresse. 1817 hade han t ex konstruerat en vattenpump för den lokala brandstationen.

Tankarna på det som skulle bli morsealfabetet föddes några år senare, 1832, på ett fartyg hem från Europa, där Morse tillbringat tre år med att måla och studera konst. Under samvaron på båten diskuterades elektricitet och magnetism. En av passagerarna förevisade magneter och förklarade att de elektriska signalerna rör sig ögonblicks snabbt genom trådarna och lika snabbt var Morse fångad.

Det hela hade börjat 1800 med att den italienske fysikern Alessandro Volta lyckats göra ett fungerande batteri, varefter den danske vetenskapsmannen Hans Christian Ørsted visat att strömmen påverkar magnetnålar. Elektriska signaler kunde därför snart skickas korta sträckor och få instrument att reagera vilket var välkänt inom vetenskapen, liksom den stora svårigheten att få det att fungera över längre sträckor. Om detta var amatören Morse lyckligt omedveten, han trodde att hu-

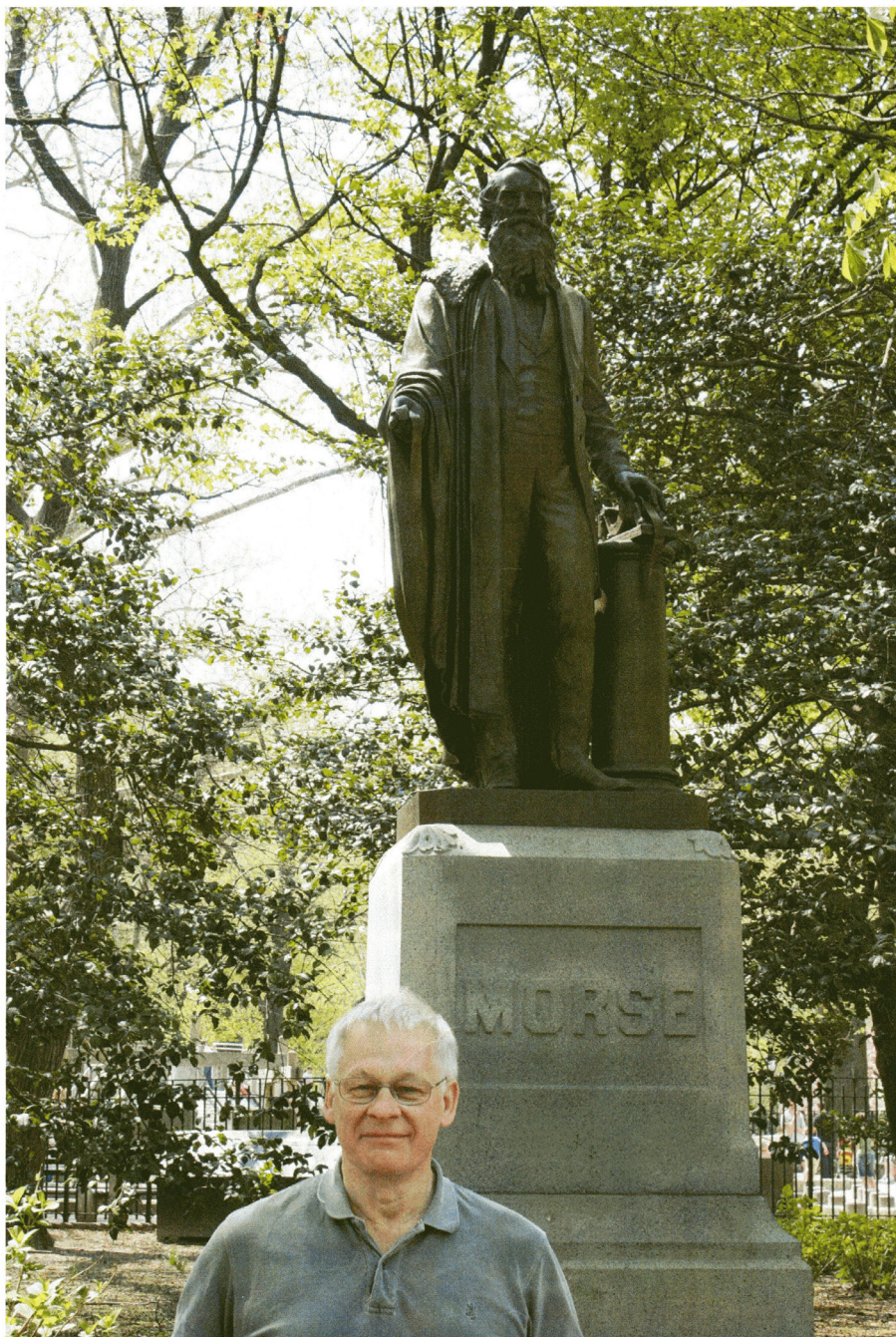
vudproblemet var att utforma de elektriska signalerna och tog sig raskt an problemet. Hans bröder, som mött upp när fartyget löpte in i New York, konstaterade att Samuel inte pratade om eller tänkte på något annat. Osökt går tanken till humlan som inte vet att den egentligen inte bör kunna flyga...

Man hade gjort försök med telegrafer som hade en tråd för varje tecken, men Morse insåg att två räckte, varav en kunde vara jorden. Så utformade han sitt alfabet och konstruerade också en skrivare, den första en klumpig historia, byggd på ett staffli. Om han känt till de elektriska lagarna hade det blivit enklare. Ekonomins lagar, däremot, stod fullständigt klara, liksom den mänskliga psykologins: En demonstration i Washington 1838 för regeringsmedlemmar imponerade inte, för hur kunde en koppartråd föra över information? Trots allt lyckades Morse 1842 med att få 30.000 dollar av kongressen för fortsatta experiment, men med marginell röstövertikt. Somliga menade att man lika gärna kunde spendera pengarna på annan vidskepelse och en övervakare från Kongressen betraktade Morse som galen och omedgörlig.

En linje längs den 6,5 mil långa järnvägen mellan Baltimore och Washington kunde invigas 1844, men blev ett ekonomiskt fiasko och försöken att spela schack längs linjen stoppades bl a sedan man från kyrkligt håll oroats över tilltaget. Besviken vände sig Morse då till den privata företagsamheten. Ett år senare började linjer planeras och 1846 var explosionen på gång med sedvanlig amerikansk effektivitet.

Vid sin död var Morse en internationell celebritet. Ett år tidigare, på hans åttioårsdag, kopplades USA:s alla telegraflinjer samman med Morse vid nyckeln. Under total tystnad sände han ett avskedstelegram, signerat S. F. B. Morse, varefter stående ovationer bröt ut och gratulationer från hela världen kom in, förmedlade av villiga gnistar.

Som ett himmelskt tecken kom ett praktfullt norrsken på natten och signalerade klart slut för en märklig karriär.

Artikelförfattaren framför statyn av morsealfabetets skapare Samuel F B Morse som är placerad i Centrum Park i New York.

Som medlem i föreningen Alexander kan du få köpa en utbildnings-DVD, som visar en teknisk dokumentär om radiostationen. Det är en dubbel DVD med totalt 2 tim 42 min speltid. På skiva 1 visas en översikt över stationen och alla handgreppen som behövs för att köra den. På skiva 2 beskrivs i detalj den tekniska funktionen bl.a. med hjälp av avancerad datorgrafik.

Pris 250 kr inkl. porto.

Du beställer den enklast genom att sätta in 250 kr på föreningens plusgiro 171 54 33-7. Var noga med att ange Din adress på inbetalningen!

1-2 veckors leveranstid.

Julklappstips

Alexandersondagen

Låt mikrovågorna dansa...

"Hur farlig är mobiltelefonen?" var den något provokativa frågan som besvarades av Arne Sikö med team under Alexandersondagen.

-Det kom folk hela tiden och ställde frågor och jag skulle hemskt gärna göra om det igen, sade en nöjd Arne Sikö.

En del missförstånd kring mobiltelefonen, mikrovågsugnar med flera strålningskällor kunde teamet avfärda. Bland annat trodde många att mobiltelefonernas basstation avger strålning kontinuerligt men det sker bara medan man talar i telefonen. Basstationens strålning är för övrigt försumbar, kunde teamet meddela.

Några var övertygande om att mikrovågorna förstör maten. Så är det inte, tvärtom är mikrovågorna skonsammare mot maten än vad traditionell kokning är.

Teamet mätte också strålningen från en mikrovågsugn. Mätningen visade ingen påvisbar skadlig effekt. Man kan vara helt säker, särskilt som Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM, gränsvärde ligger 50 gånger lägre än den påvisbara skadliga effekten.

Så ni kan lugnt låta mikrovågorna dansa i maten.

218 svar från 33 länder kom in på det utsända meddelandet, som ville påminna om att det i år är hundra år sedan den första SOS signalen sändes. Meddelandet löd:

ONE HUNDRED YEARS AGO THE FIRST DISTRESS SIGNAL IN FORM OF AN SOS CALL WAS SENT FROM SS MINNEHAH/MMA THAT HAD RUN AGROUND AT ISLES OF SCILLY, WEST OF LANDSEND IN CORNWALL, UK. IT WAS RECEIVED AND RECORDED AT LIZARD WIRELESS STATION/GLD. ALL 66 PASSENGERS AND 171 CREW MEMBERS WERE RESCUED, 10 OF 234 CATTLE DIED DURING SALVAGE.

THIS WAS TWO YEARS BEFORE THE TITANIC DISASTER

Utländska besökare fick en lektion om alternatorn av René Sjöstrand.

De ansvariga för sändningen, Lars Kålland och Bo Johansson, var mycket nöjda och anser att detta var kanske den bästa sändningen någonsin. Sändningen hade en uteffekt på 65 ampere. (Vanligen annars cirka 50 a).

En anledning till detta goda resultat kan möjligen vara reparationen av ett kopparrör som gjordes av våra tekniska snillena Olle Kjellgren och Gunnar Fjellmar några dagar före sändningen.

Cirka 220 personer kom till Alexandersondagen och det var ungefär som under tidigare år.

Arne Sikö fick svara på frågor om eventuella "farligheter" i vår närhet.

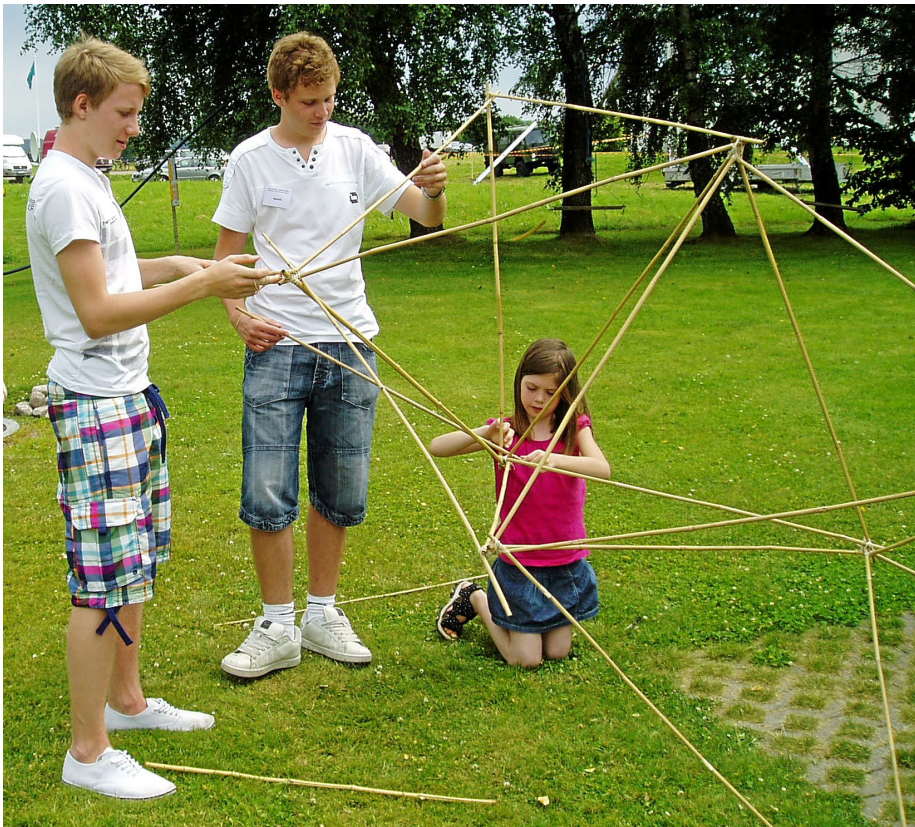
Ernst Alexanderson t v tycks lyssna uppmärksamt under Karl-Gustav Strids föredrag om honom själv.

Lars Kålland sände ut ett meddelande om den hundraårsjubilerande SOS-signalen Han kunde konstatera att sändaren skötte sig bättre än vanligt.

De flesta hade inga problem med frågorna i poängpromenaden.

André Berggren, Anton Karlsson och Zella Eklöv byggde ett torn av bamburör i Alex labb,

Poängpromenaden på Alexandersondagen.

Antingen var årets poängpromenad riktigt lätt eller så var deltagarna riktigt skickliga. Hur ska man annars förklara att en tredjedel, tio av 31 inlämnade svar hade alla rätt. Desto större var spridningen på skiljefrågan men här hade en deltagare prickat in exakt rätt längd på snöret.

Rätt rad: X12 121 XX12. Skiljefrågan: 4,25 m. Pris har gått till A Hammarström, Kålleröd, 10/4,26; Lilly Hammarström, Göteborg 10/4,32 och Emma Åberg, Göteborg 10/4,39. Pris för rätt svar på skiljefrågan har gått till Pia Persson, Åstorp.

De som hade ett eller flera fel har främst stupat på tredje och femte frågan. Det är Kronborgs slott på Själland (i Helsingör) som är Grimetons närmaste världsarv (svar 2). Och Grimeton hör hemma på listan över Svenska industriminnen (2). De andra förslagen var bara påhitt. För övrigt kunde de flesta att Grimetons radiostation i år fyller 85 år och att det är de stora byggnaderna i Hälsingland som kan väntas bli världsarv. Att det funnits två alternatorer i Grimeton vållade heller inget problem liksom att det är kronprinsessan Victoria som det flaggas för nästa gång. De flesta kunde också att Alexandersonalternatorn i Grimeton är den enda i världen som ännu fungerar. Att det denna söndag var USA:s nationaldag var kanske för lätt? Morseproblemet i näst sista frågan som vi trodde skulle vålla problem klarades av nästan alla. Och kylbassängen vållade inga problem, så mycket hjälp man fick här.